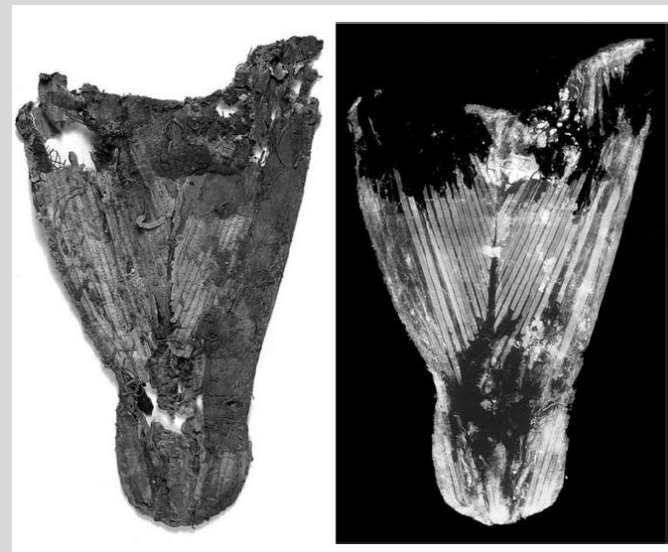
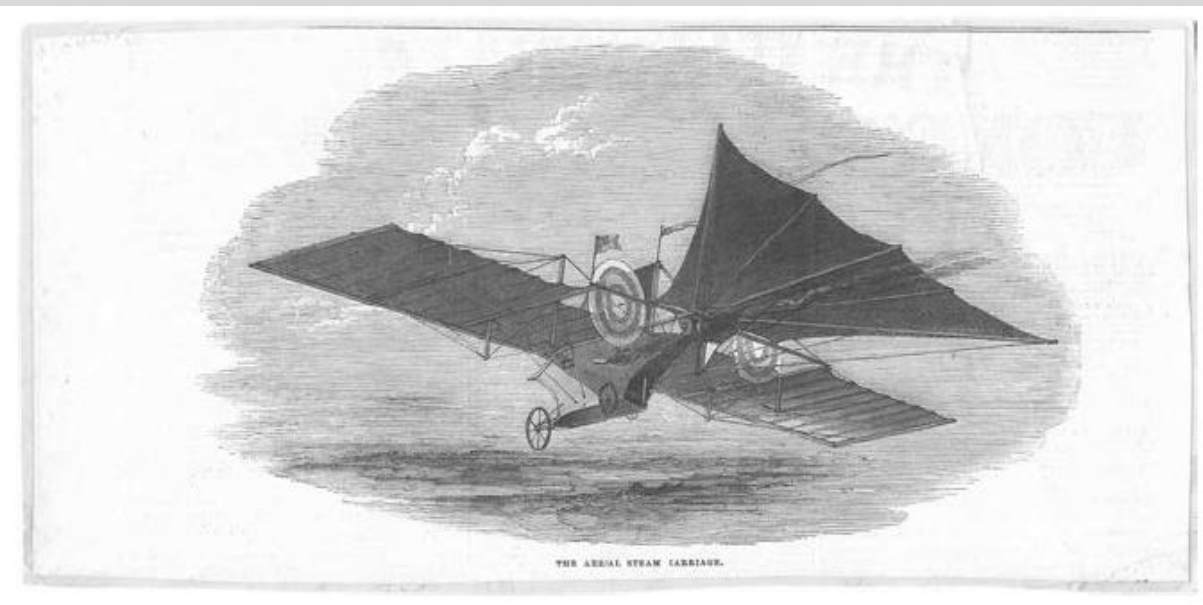

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

ΕΕ 541 Εκπαίδευση, υλικός πολιτισμός και κληρονομιά

*ΙΣΤΟΡΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ:
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ*

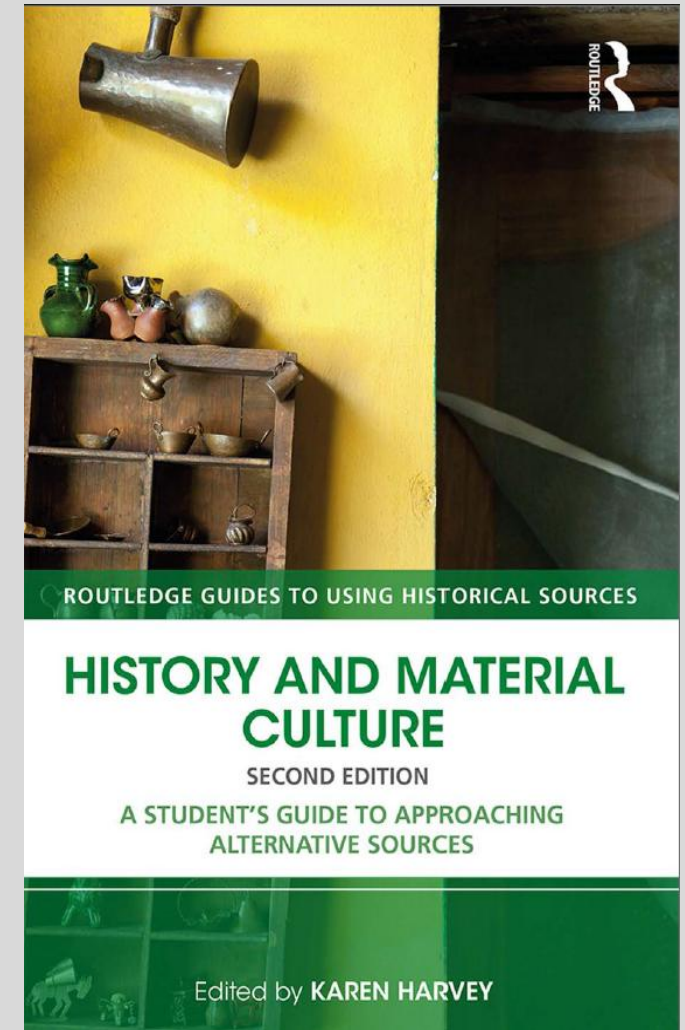
Χειμερινό εξάμηνο 2025 - 2026

Ιστορία και υλικός πολιτισμός

Ιστορία και υλικός πολιτισμός: η «υλική στροφή»

K. Harvey (2018): μεθοδολογίες αξιοποίησης των αντικειμένων για τη δημιουργία αφηγήσεων για την ιστορία της κατανάλωσης

- Τα αντικείμενα δεν αποτελούν αποκλειστικά οικονομικές οντότητες με χρηματική αξία, φέρουν και πολιτισμικές αξίες
- Μελέτη των πολλαπλών και μεταβαλλόμενων νοηματοδοτήσεων κατά την κατασκευή και κατανάλωσή τους
- Έμφαση στις συσχετίσεις των διαφορετικών όψεων της κοινωνικοοικονομικής ιστορίας (οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές)

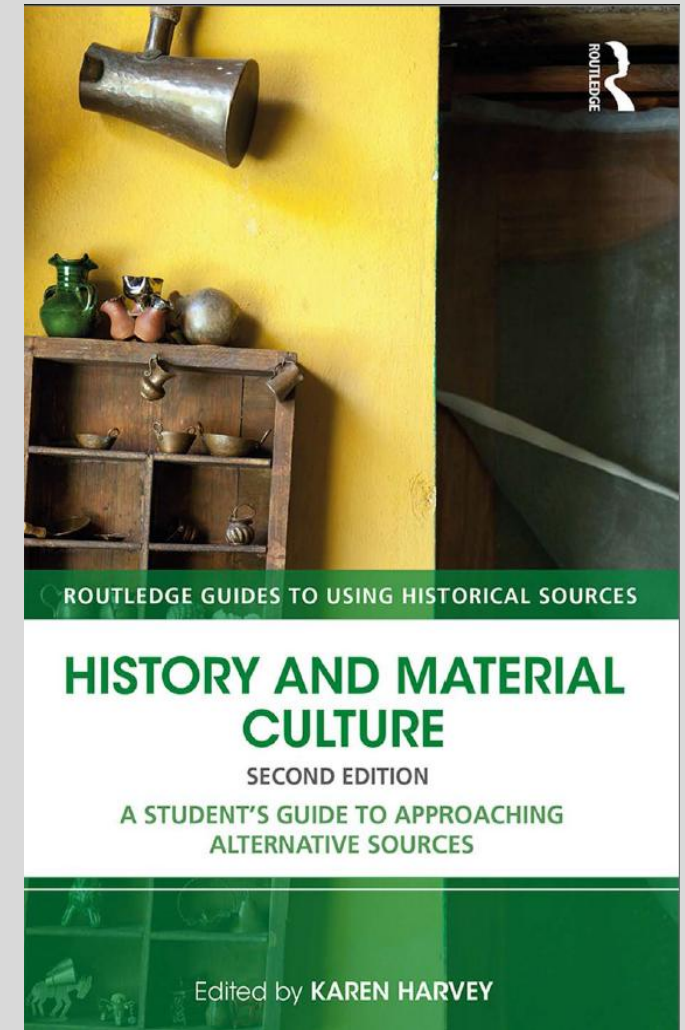
Harvey, 2018

Ιστορία και υλικός πολιτισμός

Ιστορία και υλικός πολιτισμός: η «υλική στροφή»

K. Harvey (2018): μεθοδολογίες αξιοποίησης των αντικειμένων για τη δημιουργία αφηγήσεων για την ιστορία της κατανάλωσης

- *Η ιστορία είναι η επιστήμη των συγκειμένων* (E. Thompson): ο υλικός πολιτισμός νοηματοδοτείται μέσα στα συγκεκριμένα ιστορικά συγκείμενα στα οποία παράγεται και χρησιμοποιείται
- Σημαντική και η *αναγνώριση των σύγχρονων συγκειμένων των αντικειμένων* (μουσείο, συλλογή, διατηρητέο σπίτι κοκ) στις νέες νοηματοδοτήσεις, ιστορικές ερμηνείες και αφηγήσεις
- *Η πολυαισθητηριακή εμπειρία σημαντική στην αξιοποίηση των αντικειμένων*

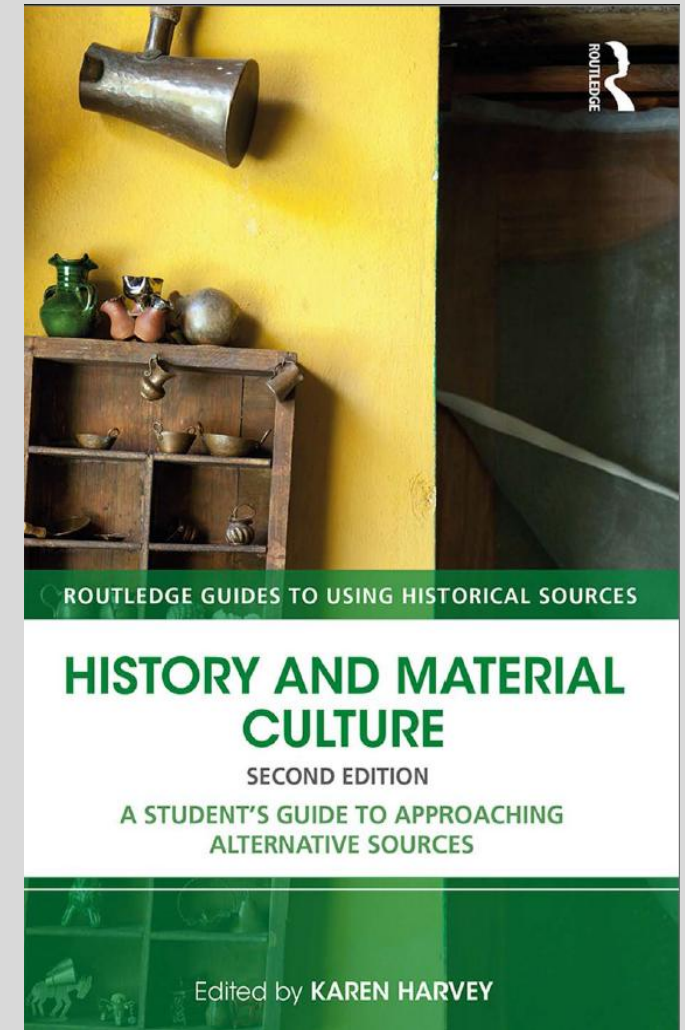
Harvey, 2018

Ιστορία και υλικός πολιτισμός

Ιστορία και υλικός πολιτισμός: η «υλική στροφή»

Δύο κατηγορίες ιστορικών που ασχολούνται με τον υλικό πολιτισμό σύμφωνα με τον J.D. Prown (2001):

- *“Hard material culturalists”*: «αντικειμενικότητα» στον υλικό πολιτισμό/προσέγγιση με αξιοποίηση μεθόδων των φυσικών επιστημών, της τεχνολογίας/διερεύνηση των φυσικών ιδιοτήτων των αντικειμένων
- *“Soft material culturalists”*: από τις ανθρωπιστικές-κοινωνικές επιστήμες, ενδιαφέρον για τον πολιτισμό και τα αντικείμενα ως μέρος της πολιτισμικής γλώσσας/η πραγματικότητα δεν εντοπίζεται στις φυσικές ιδιότητες ή τα συγκεκριμένα, αλλά στο σύστημα αντιλήψεων ενός πολιτισμού

Harvey, 2018

Ιστορία και υλικός πολιτισμός

Αντικείμενα και ιστορικές αφηγήσεις

Τρεις μεθοδολογικές οπτικές από τον *G. Riello (2018, 2022)*

1. Ιστορία *από* τα πράγματα (History *from* things)
 - ✓ τα αντικείμενα ως *πρωτογενείς ιστορικές πηγές*
 - ✓ κατάλοιπα, *μέρος του παρελθόντος*
 - ✓ *πρώτη ύλη* για την ερμηνεία και τη δημιουργία αφηγήσεων
2. Ιστορία *των* πραγμάτων (History *of* things)
 - ✓ ιστορική ανάλυση της *σχέσης* ανάμεσα στα *αντικείμενα*, τις *αναπαραστάσεις* τους και τους *ανθρώπους*
 - ✓ *διεπιστημονικές* προσεγγίσεις

The “Material Turn” in World and Global History*

GIORGIO RIELLO

This article charts the confluence and eventual overlap between two different fields: that of world/global history and that of material culture. At a basic level, world and global historians' interest in “things” is the result of the fact that material artefacts—whether commodities, luxuries, scientific tools, ethnographic specimens or unique art objects—have been seen as mobile as than people. Yet, the so-called “material turn” in world/global history also raises a series of methodological and theoretical questions. I start with a historiographic overview to map the major currents and areas of global history affected by a “material turn.” Moving from a historiographical to a conceptual plane, the main body of this article is dedicated to showing how material culture might come to the assistance of world/global history. It provides a series of methodological and theoretical tools for historians to play with established narratives and to revise the conceptualization of connectivity—a key concept in global history. I conclude with some reflections on how a material approach might relate to recent forays into what is now called global microhistory, addressing issues of agency and the relationship between academic and public history.

KEYWORDS: early modern, material culture, global exchange, arts, consumption, connections.

* Previous versions of this article were presented at the Universities of Padova, Turin, and Basel, the German Institute in London and the Ecole normale supérieure, Paris. I would like to thank Giovanni Tarantino and José María Pérez Fernández, organizers of the COST Action “People in Motion” (PIMO) Project for encouraging me to write this article. Thanks also to Richard Butler, Susanna Bughartz, Anne Gerritsen, Beverly Lemire, Peter McNeil, Alvaro Sequiera Pinto, Glenda Sluga, Stéphane Van Damme, the EUI researchers, and the EUI Library for their help. As this article was completed in 2020 while in lockdown, it has not always been possible to gain access to recently published works.

Journal of World History, Vol. 33, No. 2
© 2022 by University of Hawai'i Press

193

Riello, 2022

Ιστορία και υλικός πολιτισμός

Αντικείμενα και ιστορικές αφηγήσεις

Τρεις μεθοδολογικές οπτικές από τον *G. Riello (2018, 2022)*

3. Ιστορία *και* πράγματα (History *and* things)

- ✓ Τα *αντικείμενα* «εκτός ιστορίας»: δεν αντιμετωπίζονται ως «υπηρέτες» της ιστορίας, αναγνωρίζεται ο *ευρετικός* χαρακτήρας τους
- ✓ κλειδί για πιο *δημιουργικούς* και *ελεύθερους* τρόπους διατύπωσης *ιδεών* για το παρελθόν, *χωρίς τη διαμεσολάβηση* γραπτών πηγών, βιβλίων, άρθρων κ.λπ.

The “Material Turn” in World and Global History*

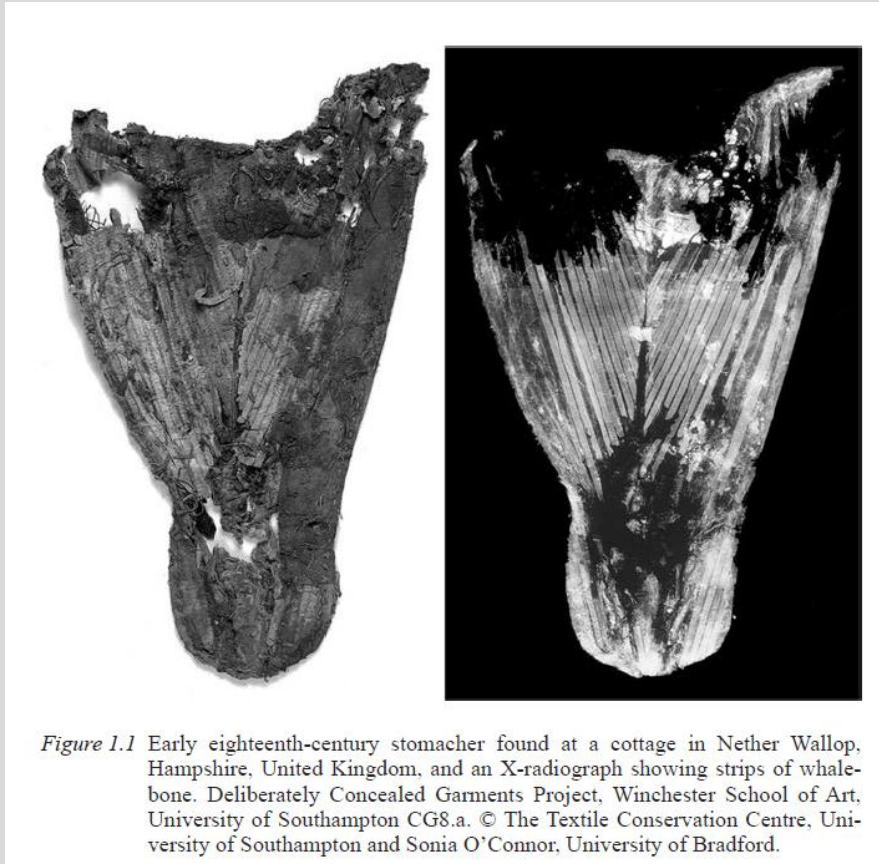
GIORGIO RIELLO

This article charts the confluence and eventual overlap between two different fields: that of world/global history and that of material culture. At a basic level, world and global historians’ interest in “things” is the result of the fact that material artefacts—whether commodities, luxuries, scientific tools, ethnographic specimens or unique art objects—have been seen as mobile as than people. Yet, the so-called “material turn” in world/global history also raises a series of methodological and theoretical questions. I start with a historiographic overview to map the major currents and areas of global history affected by a “material turn.” Moving from a historiographical to a conceptual plane, the main body of this article is dedicated to showing how material culture might come to the assistance of world/global history. It provides a series of methodological and theoretical tools for historians to play with established narratives and to revise the conceptualization of connectivity—a key concept in global history. I conclude with some reflections on how a material approach might relate to recent forays into what is now called global microhistory, addressing issues of agency and the relationship between academic and public history.

KEYWORDS: early modern, material culture, global exchange, arts, consumption, connections.

* Previous versions of this article were presented at the Universities of Padova, Turin, and Basel, the German Institute in London and the Ecole normale supérieure, Paris. I would like to thank Giovanni Tarantino and José María Pérez Fernández, organizers of the COST Action “People in Motion” (PIMo) Project for encouraging me to write this article. Thanks also to Richard Butler, Susanna Bunghartz, Anne Gerritsen, Beverly Lemire, Peter McNeil, Álvaro Sequiera Pinto, Glenda Sluga, Stéphane Van Damme, the EUI researchers, and the EUI Library for their help. As this article was completed in 2020 while in lockdown, it has not always been possible to gain access to recently published works.

1. Ιστορία από τα πράγματα (*History from things*)

Harvey, 2018

The Metropolitan
Museum of Art, NY

Anton Raphael Mengs. *Portrait of Maria Josefa de Lorena, Archduchess of Austria*, ca. 1767. Madrid: Museo del Prado

1. Ιστορία από τα πράγματα (History from things)

Κρυμμένος καπιταλισμός ή αλλιώς πράγματα που δεν αγοράζονται με χρήματα

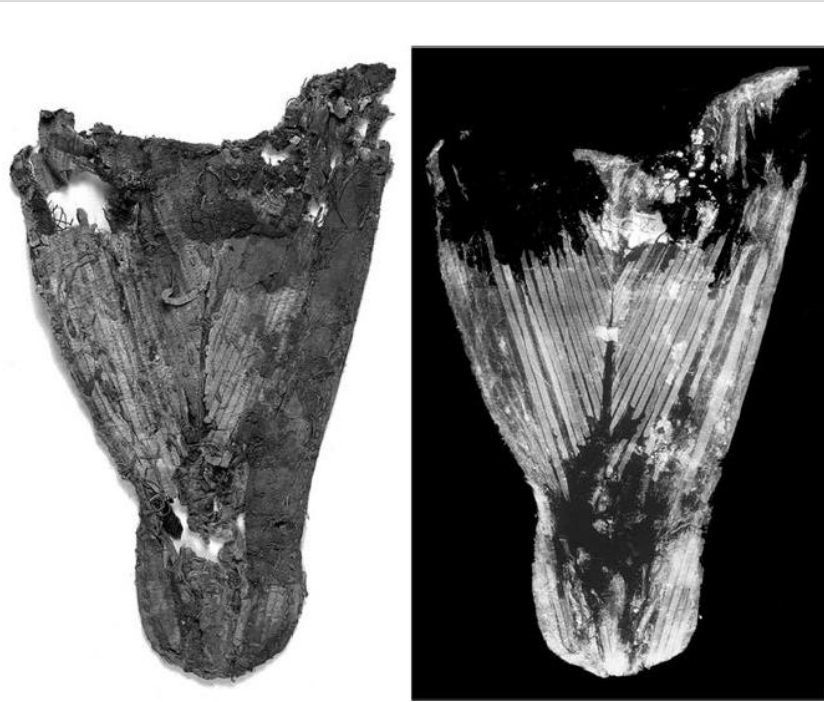

Figure 1.1 Early eighteenth-century stomacher found at a cottage in Nether Wallop, Hampshire, United Kingdom, and an X-radiograph showing strips of whalebone. Deliberately Concealed Garments Project, Winchester School of Art, University of Southampton CG8.a. © The Textile Conservation Centre, University of Southampton and Sonia O'Connor, University of Bradford.

Harvey, 2018

- «Κορσές» κρυμμένος μαζί με άλλα κομμάτια υφάσματος στο εσωτερικό μιας **καμινάδας** ενός σπιτιού της Αγγλίας του **18ου αι.**/στο σωρό των αντικειμένων ένα κομμάτι **εφημερίδας του 1752**
- Διαχρονική πρακτική: **κρύψιμο προσωπικών αντικειμένων** σε τοίχους/**αποτροπαϊκή** λειτουργία, **προστασία** από «κακά πνεύματα» ή απλώς **απόρριψη** μετά το τέλος χρήσης τους
- Το αντικείμενο **όχι** ως μέσο για **«οριστικές» απαντήσεις**, αλλά αφόρμηση για **εμπλουτισμένα ερωτήματα**
- **A. Appadurai** και **κοινωνική ζωή των πραγμάτων**: ρούχο, κρύψιμο, ανακάλυψη, εργαστήριο συντήρησης

1. Ιστορία από τα πράγματα (History from things)

Τα τεχνουργήματα **πολυποίκιλα αντικείμενα**: η φύση και η ευρετική τους **λειτουργία** προσδιορίζονται από τις **αφηγήσεις** που επιλέγουν να αναδείξουν οι **ιστορικοί**

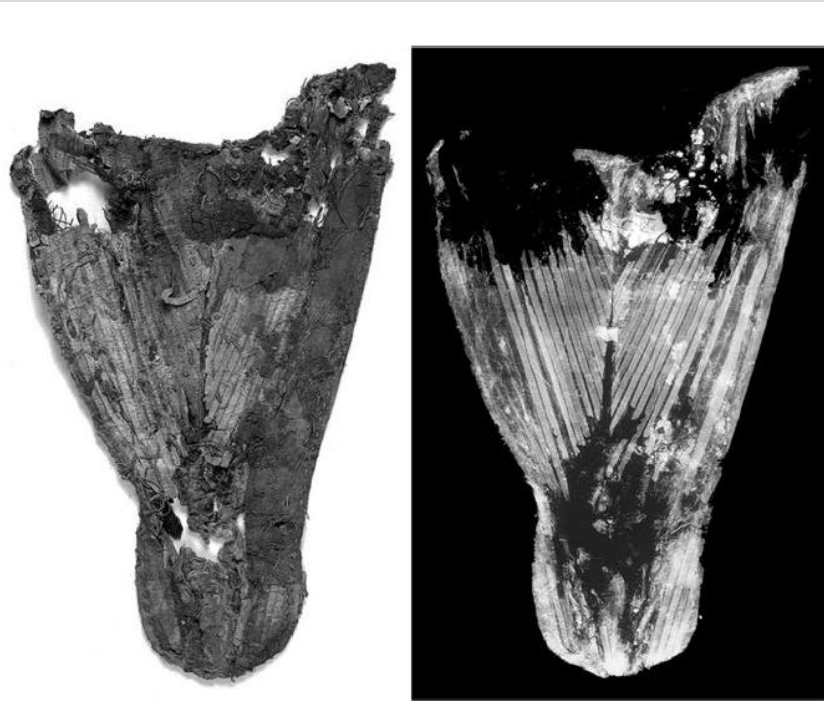

Figure 1.1 Early eighteenth-century stomacher found at a cottage in Nether Wallop, Hampshire, United Kingdom, and an X-radiograph showing strips of whalebone. Deliberately Concealed Garments Project, Winchester School of Art, University of Southampton CG8.a. © The Textile Conservation Centre, University of Southampton and Sonia O'Connor, University of Bradford.

Harvey, 2018

- Το αντικείμενο **σπάνιο** δείγμα του 18ου αι./ιστορικές αφηγήσεις για την **ενδυμασία** και τη **μόδα** στην Αγγλία
- Αρχικά ο «κορσές» ως **ρούχο**, στη συνέχεια ως **«συμβολικό» αντικείμενο**, συνδεδεμένο με **ορισμένο πρόσωπο**/ ιστορικές αφηγήσεις για το **σώμα** και τον **ανθρωποκεντρισμό τον 18ο αι.**
- Στοιχεία του κορσέ από **μπαλένα φάλαινας**/ ανάλυση DNA απέδειξε ότι ανήκουν σε **είδος άγνωστο** μέχρι πρόσφατα/ιστορικές αφηγήσεις για την **βιοποικιλότητα**

1. Ιστορία από τα πράγματα (History from things)

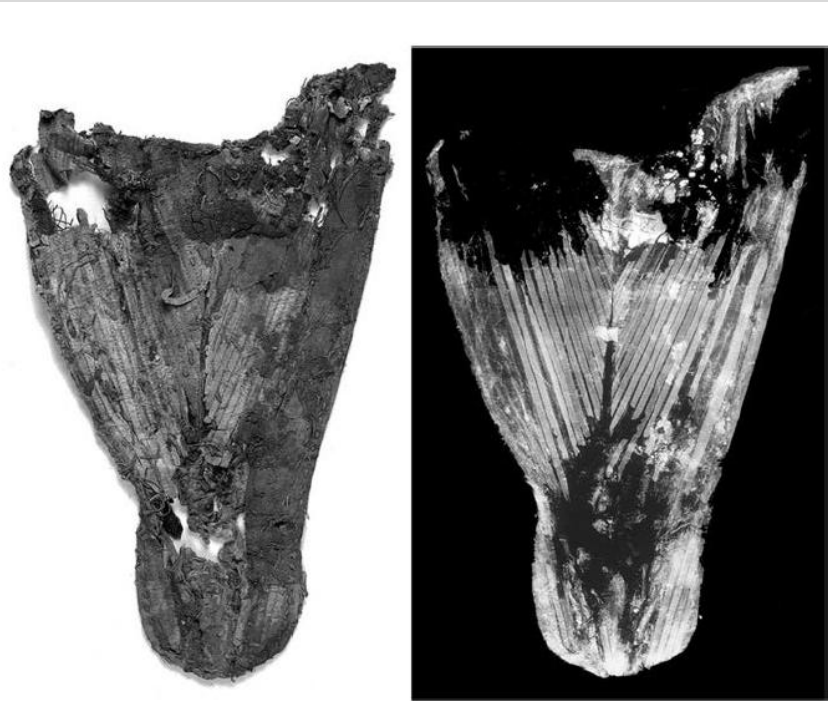

Figure 1.1 Early eighteenth-century stomacher found at a cottage in Nether Wallop, Hampshire, United Kingdom, and an X-radiograph showing strips of whalebone. Deliberately Concealed Garments Project, Winchester School of Art, University of Southampton CG8.a. © The Textile Conservation Centre, University of Southampton and Sonia O'Connor, University of Bradford.

Harvey, 2018

Τα τεχνουργήματα **πολυποίκιλα αντικείμενα**: η φύση και η ευρετική τους **λειτουργία** προσδιορίζονται από τις **αφηγήσεις** που επιλέγουν να αναδείξουν οι **ιστορικοί**

- Ιστορικές αφηγήσεις για **χρήσεις** ή/και **ανακαινίσεις κτιρίων** σε σχέση με **αλλαγές στις οικογένειες/απόκρυψη** και **«αποθησαύριση»** αντικειμένων/**καθημερινές** οικιακές πρακτικές νοικοκυριού
- Ο «κορσές» αφόρμηση για συζήτηση **αφηγημάτων μεγάλης κλίμακας**:
 - ✓ **ανταλλακτική αξία**
 - ✓ **μεταβολές της αξίας**
 - ✓ **πρώιμη εμπορευματοποίηση**
 - ✓ **πρώιμος καπιταλισμός**

2. Ιστορία των πραγμάτων (History of things)

Παγκόσμια καταναλωτική επανάσταση: σπασμένα κομμάτια

Μεθοδολογία: **διεπιστημονική** προσέγγιση της ιστορίας της **κατανάλωσης**

- ✓ **Τι, πως και γιατί** γίνεται μέρος του υλικού κόσμου που «περιβάλλει» τους ανθρώπους
- ✓ παραγωγή, αγορά κατανάλωση για την **κάλυψη** φυσικών, ψυχολογικών ή ηθικών αναγκών

Οπτικές και αφηγήσεις για την κατανάλωση, μέσα στο ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο του 18^ο αι.:

- ✓ **Φύλο**
- ✓ **Νοικοκυριό**
- ✓ **Ευγένεια** - αστικός πολιτισμός
- ✓ **Πολυτέλεια**
- ✓ **Παγκοσμιοποίηση**

Figure 1.5 Wan Li porcelain wine cup, c.1610: porcelain thinly glazed with underglaze blue with a scroll design above the footring, width 5.41 inches, height 4.64 inches. Rediscovered in Jamestown, Virginia, Pit 4. © APVA Preservation Virginia.

Harvey, 2018

2. Ιστορία των πραγμάτων (History of things)

Χαρακτηριστικά αντικείμενα που σχετίζονται με την **κατανάλωση: φλυτζάνια τσαγιού από πορσελάνη**

Figure 1.5 Wan Li porcelain wine cup, c. 1610: porcelain thinly glazed with underglaze blue with a scroll design above the footring, width 5.41 inches, height 4.64 inches. Rediscovered in Jamestown, Virginia, Pit 4. © APVA Preservation Virginia.

Harvey, 2018

- ✓ σε **οικισμούς αποίκων** της Βόρειας Αμερικής του **170-18ου αι.**
- ✓ σε Ευρωπαϊκά και Αμερικάνικα **αστικά σπίτια** του 18^{ου} αι. ως μέρος του εξοπλισμού **κοινωνικών συνευρέσεων**
- ✓ απεικονίζονται και σε **ζωγραφικούς πίνακες**
- ✓ **εισηγμένα είδη πολυτελείας από την Κίνα**
- ✓ **παγκόσμια καταναλωτικά αγαθά, πρώιμη παγκοσμιοποίηση**

Ιστορία των αντικειμένων: **μεθοδολογικό εργαλείο** διατύπωσης **ευρύτερων αφηγημάτων, με παγκόσμια θεώρηση**

3. Ιστορία και πράγματα (History and things)

Βιομηχανική Επανάσταση: η μεγαλύτερη εφεύρεση όλων των εποχών

Βιομηχανική Επανάσταση: μεγάλο και κυρίαρχο ιστορικό αφήγημα/προσδιορισμένα χαρακτηριστικά από τους ειδικούς

Δημόσιος λόγος: οι αφηγήσεις για τη Βιομηχανική Επανάσταση στηρίζονται σε μηχανές, εφευρέτες, εργοστάσια ή και σε εικόνες αντικειμένων και προσώπων

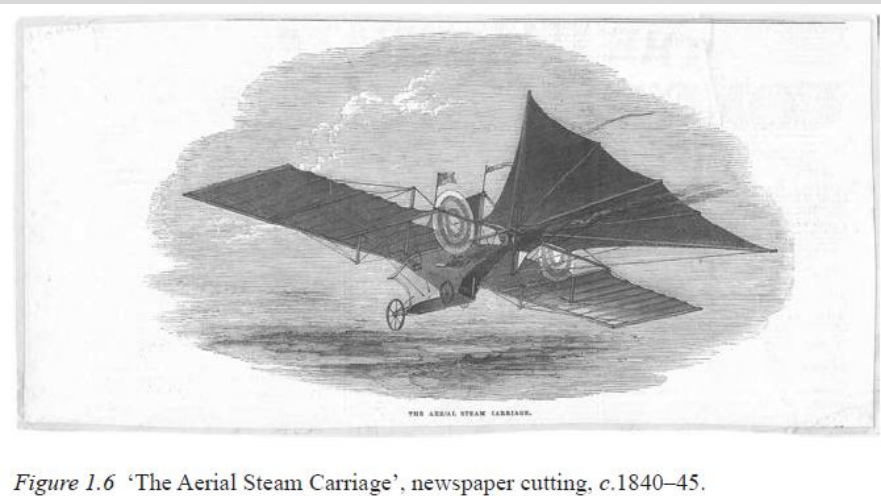
Μεταμοντέρνα κριτική: η Βιομηχανική Επανάσταση δε συνέβη!

- ✓ Δεν έχει αποδοθεί ποτέ συστημικό νόημα σε έννοιες όπως οικονομική ανάπτυξη, αστικοποίηση, τεχνολογικές καινοτομίες κ.λπ.
- ✓ Όσο εξετάζει κανείς τις σχέσεις ανάμεσα στις πηγές (γεγονότα, άνθρωποι, κείμενα, αναπαραστάσεις και αντικείμενα), τόσο ο όρος Βιομηχανική Επανάσταση παραμένει αμφιλεγόμενος

3. Ιστορία και πράγματα (History and things)

Αφηγήσεις και αντικείμενα: κριτική επανεξέταση του όρου Βιομηχανική Επανάσταση

«Εναέρια Άμαξα Ατμού»: εικόνα του 1840-1845 (Βικτωριανή Αγγλία), απόκομμα εφημερίδας, από εποχή κατά την οποία δεν υπήρχαν ακόμα αεροπλάνα

Από κάποιον με δημιουργική φαντασία, ένα αντικείμενο που μάλλον δεν υπήρξε ποτέ/εκτός «Βιομηχανικής Επανάστασης» με την κυρίαρχη νοηματοδότηση του όρου

Harvey, 2018

Ο *William Samuel Henson* (1812-1888) «εφηύρε» μία πτητική μηχανή το 1843/άρθρο στους *Times*/δεν κατασκευάστηκε τελικά/ανακάλυψη και άλλων έντυπων σχεδίων

3. Ιστορία και πράγματα (History and things)

Τι είδους αφήγηση μπορεί τελικά να δημιουργηθεί από το «αεροπλάνο»;

- ✓ Δεν είναι πηγή για την ιστορία της Βιομηχανικής Επανάστασης (ιστορία από τα αντικείμενα)
- ✓ Δεν είναι ένα θέμα για το οποίο μπορεί κανείς να γράψει ιστορία (ιστορία των αντικειμένων)
- ✓ Είναι ένα «αντικείμενο» που τοποθετείται σε αντιπαράθεση, δίπλα σε μία αφήγηση (ιστορία και αντικείμενα)

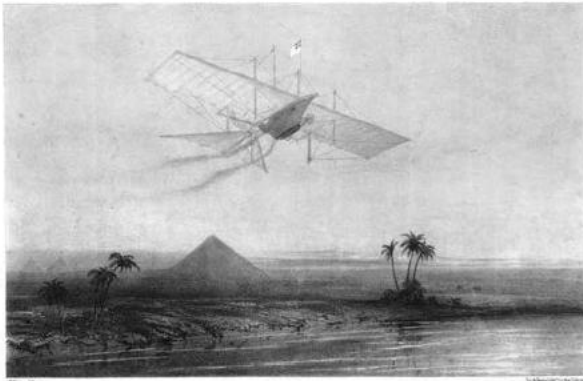

Figure 1.7 'The Aerial Transit Company: By Permission of the Patentees'. Colour print, London, published by Ackerman & Co., the Strand, 28 March 1843. Science Museum, London, inv. 1938-0296.

Harvey, 2018

Πέρασμα από μία θετικιστική άποψη για τα αντικείμενα ως πηγές (στατικά, μετρήσιμα), σε πιο ευέλικτες προσεγγίσεις π.χ. αφήγηση μίας Βιομηχανικής Επανάστασης που δεν συνέβη

Αντικείμενα και ιστορικές αφηγήσεις κατά τον G. Riello (2018)

Table 1.1 Varieties of material culture, methods and narratives

<i>Variety of material culture</i>	<i>Cases</i>	<i>Things, methodologies and narratives</i>		
History from things	1	Thing A ‘concealed’ stomacher	Methodology Integration of sources	Narrative Choice of a narrative
History of things	2	Methodology Interdisciplinary research	Narrative The consumer revolution	Thing Pottery excavated in Jamestown
History and things	3	Narrative The Industrial Revolution	Thing A cut image of a flying machine	Methodology Revising positivism

Βιβλιογραφία

- ✓ Harvey, K. (ed.) 2018. *History and Material Culture. A Student's Guide to Approaching Alternative Sources*. New York & London: Routledge.
- ✓ Prown, J.D. 2001. *Art as Evidence: Writings on Art and Material Culture*. New Haven, NJ and London: Yale University Press.
- ✓ Riello, G. 2018. Things that shape history: material culture and historical narratives. In: K. Harvey (Ed.), *History and Material Culture Sources. A Student's Guide to Approaching Alternative Sources*. New York & London: Routledge, pp. 27–50.
- ✓ Riello, G. 2022. The “Material Turn” in World and Global History. *Journal of World History*, 33(2), pp. 193–232.
<https://dx.doi.org/10.1353/jwh.2022.0019>